

وزارت مخابرات؛ فساد مالی را پنهان می‌کند.

مرکز خبرنگاری تحقیقی پیک
کابل - ۳ جوزا ۱۳۹۷ خورشیدی
گزارش‌گر: علی‌رضا احمدی

وزارت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی، از روند گردآوری ۱۰٪ مالی‌های کریدت موبایل (محصول مخابراتی) حساب نمی‌دهد.

مرکز خبرنگاری تحقیقی پیک، پس از شش ماه تلاش، پی‌گیری و پژوهش، پیرامون شفافیت و چگونگی روند گردآوری ۱۰٪ مالی‌های کریدت کارت‌های شرکت‌های مخابراتی به‌خزانه‌ی دولت؛ به‌جایی رسید که رهبری وزارت مخابرات به‌دلیل عدم ارائه‌ی اطلاعات قانونی به پیک، از سوی کمیسیون نظارت بر قانون دسترسی به‌اطلاعات، به دادستانی معرفی شدند. رهبری وزارت مخابرات، گزارش ۱۴ صفحه‌ای هیأت نظارت‌کننده‌ی روند گردآوری ده درصد کریدت‌کارت موبایل را در دو صفحه، خلاصه و سانسور نموده و از ارائه‌ی اطلاعات تقاضاشده‌ی قانونی، خودداری کردند.

اعضای جامعه‌ی مدنی، نماینده‌گان مردم در شورای ملی، اعضای کمیسیون نظارت بر قانون دسترسی به‌اطلاعات و دیده‌بان شفافیت افغانستان به‌این باوراند که حلقه‌ی مشخصی در درون حکومت؛ نه‌تنها مانع شفافیت و عملی شدن سیستم "ریل تایم" شده، بل که دسترسی به‌اطلاعات مربوط به مسایل پولی را محدود ساخته و مسوولان هم، از حساب‌دهی درین باره خودداری می‌کنند.

عدم دسترسی به گزارش هیأت

مرکز خبرنگاری تحقیقی پیک از آغاز به‌کار این گزارش با مطالعه، پژوهش و پی‌گیری منابع ذیدخل در امور گردآوری مالی‌ه از کریدت موبایل شهروندان کشور، به اطلاعاتی از منابع رسمی دست یافت که بر مبنای آن در دونیم سال گذشته، این روند در تاریکی نگه‌داشته شده و تنها سه بار از چگونگی این روند، نظارت و گزارش ارائه شده‌است. هیأت نظارت‌کننده‌ی روند گردآوری ده درصد محصول خدمات مخابراتی، متشکل از ۱۱ تن مشمول نمایندگان وزارت مالی‌ه، وزارت مخابرات و اداره‌ی اترامی‌باشد که بر اساس طرز العمل قانون محصول خدمات مخابراتی به‌هدف تقویت و نظارت از این روند، توظیف شده‌است.

نخستین گزارش این هیأت که در عقرب ۱۳۹۵ تهیه و منتشر شده بود، بر نصب و فعال سازی سیستم «ریل تایم» و اتصال آن به سیستم «چارچینگ» تأکید نموده بود. بر بنیاد این گزارش، کابینه‌ی حکومت در همین سال ۱۳۹۵ بودجه‌ی خرید و نصب سیستم ریل تایم را تصویب کرد و وزارت اقتصاد هم، از مراحل تدارکاتی پروژه خبر داده بود؛ اما بر خلاف تأکید این هیأت و مواد قانون محصول مخابراتی، نه‌تنها از سیستم ریل تایم تا هنوز خبری نیست، بل حتا سیستمی که پیش از این نصب شده بود، به دلایل نامعلوم از بین برده شده است.

رفیع‌الله ملکزی، مشاور رئیس جمهوری در امور تکنالوژی معلوماتی که در عقرب سال ۱۳۹۵ در رأس این هیأت گماشته شده بود، می‌گوید که امکان دستبرد از سیستم فعلی وجود دارد و شرکت‌های مخابراتی هم معلومات مورد نیاز را ارایه نمی‌کنند.

دومین و سومین گزارش این هیأت، تاکنون نزد رهبری وزارت مخابرات و دسترسی به‌آن هم به‌حدی محدود است که حتا هیچ یک از اعضای هیأت در ارائه‌ی کاپی متن گزارش، با خبرنگار پیک همکاری نکرد.

در گزارش دوم این هیأت که مسوولان وزارت مخابرات محتوای آن را از ۱۴ صفحه به ۲ صفحه اختصار نموده‌اند، آمده‌است: "بیش از ۲۳۱ هزار افغانی تفاوت باقی‌مانده از گزارش ماهوار شرکت مخابراتی افغان بیسیم به خزانه‌ی دولت پرداخت شده‌است. اما وزارت مخابرات نگفته که بر خورد با این تخطی، آیا قانونی بوده یا نه؟

در حالی‌که بند دوم ماده‌ی دوازدهم قانون محصول مخابراتی، چنین صراحت دارد: "در صورتی که معلومات غلط و فریبنده را در گزارش حساب مالی مربوط، مبنی بر تحویل عواید جمع اوری شده‌ی محصول خدمات مخابراتی درج و به اداره تنظیم خدمات مخابراتی [اترا] و وزارت مالی‌ه ارایه کرده باشد، علاوه بر پرداخت ۲۰ تا ۵۰ میلیون افغانی، به نهاد‌های عدلی و قضایی نیز معرفی می‌شوند".

هیأت؛ همچنان افزوده است که معلومات و ارقام در سیستم بلینگ شرکت های روشن و اتصالات برای دو ماه بیشتر نگهداری نمی شود. در حالی که بند ۵ ماده یازدهم قانون محصول خدمات مخابراتی، شرکت های مخابراتی را مکلف گردانیده تا معلومات ثبت شده ی محصول خدمات مخابراتی را تا ۱۱ سال باید نگهداری کنند. اما گزارش هیأت بیانگر این است که هیچ یک از شرکت های مخابراتی، معلومات ثبت شده ی محصول ده درصد را بیش تر از شش ماه نگهداری نکرده اند. این که در دومین گزارش هیأت، از چه سوء استفاده های غیرقانونی در روند گردآوری ده درصد مالیه کریدت موبایل پرده برداشته شده، مسوولان وزارت مخابرات بیش تر ازین معلومات نمی دهند و گزارش سوم این هیأت نیز، به بهانه ی بازنگری دوباره تاکنون در قرنطین به سر می برد.

تخطی های قانونی

قانون محصول خدمات مخابراتی به اساس مصوبه ی شماره ۱۵ مؤرخ ۱۳۹۴/۵/۳ شورای وزیران تصویب و یک روز پیش از اجرایی شدن این قانون یعنی در ۳۱ سنبله ی ۱۳۹۴ از سوی رییس جمهور توشیح گردید. این قانون، وزارت های مالیه و مخابرات کشور را مکلف گردانید تا در مدت شش ماه سیستم بلینگ یا همان سیستم ریل تایم را به هدف شفافیت در گردآوری محصول مخابراتی ایجاد کنند؛ اما تاکنون این نهادها قادر به این کار نشده اند. مجلس نمایندگان در نشست رسمی ۱۹ میزان ۱۳۹۶، فرمان تقنینی شماره ۶۰ رییس جمهور مبنی بر گردآوری ده درصد مالیه ی کریدت موبایل را به دلیل عدم شفافیت در حساب دهی، لغو اعلام کرد. اما پس از چند هفته، مجلس سنای کشور این قانون را دوباره تصویب کرد. گزارش های هیأت نظارت کننده، از نقض چندین مورد این قانون در دونیم سال گذشته بیان کرده است. بند ۲ ماده ی دوم قانون محصول خدمات مخابراتی، از مهم ترین مواردی است که درین مدت شفافیت این روند را به پرسش گرفته است: "جمع آوری شفاف محصول خدمات مخابراتی از طریق ایجاد سیستم بلینگ (ریل تایم) و اتصال آن به شبکه های مخابراتی".

اما دیده بان نی یا حمایت کننده ی رسانه های افغانستان، وزارت مخابرات را در پیوند به این گزارش، متهم به نقض چهار مورد قوانین نافذه ی کشور می کند. مجیب خلوتگر رییس اجرایی نی به خبرنگار پیک گفت: "شریک نکردن معلومات در معیاد قانونی با رسانه، برخورد توأم با خشونت با خبرنگار رسانه، معرفی شدن به دادستانی و پیگیری نشدن این موضوع در دادستانی کل، چهار مورد تخطی از قانون است که در جریان تهیه این گزارش صورت گرفته است".

نه تنها اعضای مجلس نمایندگان، بل شماری از اعضای نهادهای جامعه ی مدنی، حقوقی، رسانه های و حتا شهروندان عادی که به گفته ی مسوولان وزارت مخابرات، ۸۰٪ مشترکین شرکت های مخابراتی کشور را تشکیل می دهند، به این باوراند که افزون بر نقض چندین مورد از قانون محصول خدمات مخابراتی و قانون دسترسی به اطلاعات از سوی نهادهای دولتی و خصوصی کشور، افراد انگشت شماری در درون دستگاه مالی حکومت هستند که مانع دسترسی به اطلاعات پولی می شوند. چنان که پیش از این احمدشاه سادات معین تخنیک و وزارت مخابرات نیز، به رسانه های داخلی گفته بود که احتمال دارد ۷۰ درصد مالیه ی گردآوری شده از کریدت موبایل شهروندان، به جیب افراد برود.

اکرام افضلی رییس دیده بان شفافیت افغانستان، از خطر سوء استفاده های شرکت های مخابراتی و حیف و میل مالیه ی شهروندان، ابراز نگرانی می کند و می گوید: "ما شفافیت این روند را از آغاز تا اکنون شاهد نبودیم و ادامه ی این روند هم تا عملی شدن سیستم ریل تایم، قابل قبول نیست".

اما به باور آقای خلوتگر، فساد مالی و اداری در حکومت وحدت ملی به صورت "سازمان یافته" پنهان کاری می شود و یا دست کم می خواهند به صورت سازمان یافته دسترسی مردم به اطلاعات را کاهش دهند.

طرح ها، فشارها و تعهد های انجام نشده

داده های معلوماتی وزارت مخابرات از میزان ۸۰ درصدی استفاده کننده گان موبایل و ۳۰ درصدی استفاده کننده گان انترنت (3G) در سراسر کشور به خوبی نشان می دهد که هرگاه پرداخت حداقل مالیه ی هر استفاده کننده ی موبایل در ماه تا ۱۰ افغانی و در سال تا بیش از ۱۲۰ افغانی و همین گونه میانگین پرداخت هر استفاده کننده ی انترنت در ماه تا ۵۰ افغانی و در سال تا ۶۰۰ افغانی تخمین شود؛ مبلغ مجموعی به دست آمده از مالیه کریدت موبایل شهروندان در یک سال تا ۷ میلیارد و در دو سال تا ۱۴ میلیارد افغانی می رسد. در حالی که پیش ازین وزارت مالیه از گردآوری کمتر از ۹ میلیارد افغانی درین مدت خبر داده است.

خبرنگار پیک، پس از ماه ها پژوهش و سرگردانی در پی دریافت رقم دقیق تر وثابت، سرانجام به تاریخ ۱۳۹۶/۱۱/۲۳ با تکیه بر "قانون دسترسی به اطلاعات"، برگه ی رسمی تقاضای اطلاعات را به وزارت های مالیه و مخابرات سپرد؛ اما هیچ یک

از این وزارت‌ها درین مدت حاضر به ارائه‌ی معلومات ن‌شدند. به‌دنبال این همه بُن‌بست و دشواری‌های عدم دسترسی به اطلاعات قانونی از مسوولان حکومتی، شکایتی از سوی خبرنگار پیک در کمیسیون نظارت بر قانون دسترسی به اطلاعات درج شد، تا این موضوع به‌گونه‌ی جدی و قانونی پیگیری شود؛ اما کمیسیون هم با تماس‌های مکرری که با وزارت‌های مالیه و مخابرات داشت، پاسخی دریافت نکرد و در نهایت این کمیسیون، شهزادگل آریویی وزیر مخابرات و احسان‌الله احمدزی رئیس دفترش را به دلیل تخطی از قانون به دادستانی کل معرفی کرد .

پس از معرفی شدن وزیر مخابرات به دادستانی، کمیسیون به پیک گفت که آقای آریویی برای دادن اطلاعات درین مورد اعلام آمادگی کرده‌است. اما وزیر مخابرات گزارش ۱۴ صفحه‌ای هیئت نظارت کننده را در ۲ صفحه خلاصه و به کمیسیون تحویل داد. این گزارش به صورت گلچین سانسور شده که نمی‌تواند پاسخگوی پرسش‌های مرکز خبرنگاری تحقیقی پیک باشد.

لازم به ذکر است که جمشید رسولی سخنگوی دادستانی کُل در پاسخ به چگونگی سرنوشت وزیر مخابرات و رییس دفترش گفت که پرونده‌ی این مقام‌ها به‌دلیل نبود اسناد و مدارک جرمی، دوباره به کمیسیون مسترد شده‌است. در حالی که نامه‌ی رسمی کمیسیون به دادستانی، ضمیمه‌ی اسناد است .

اما فهیم دشتی عضو کمیسیون نظارت بر قانون دسترسی به اطلاعات می‌گوید که در صورت عدم قناعت به اطلاعات ارایه شده، رسانه می‌تواند دوباره به کمیسیون شکایت کند، تا موضوع دوباره بررسی شود. ولی معلوم نیست که آیا درج شکایت دوباره به کمیسیون، به‌جایی خواهد رسید یا خیر؟

دیدهبان شفافیت افغانستان برای رفع نگرانی‌ها و جلوگیری از کلان‌ترین فساد مالی در رَوند گردآوری ۱۰٪ مالیه‌ی کریدت موبایل شهروندان کشور ارائه می‌کند، این است که تا زمان ایجاد و فعال شدن سیستم "ریل‌تایم"، این رَوند باید متوقف شود. آنچه که پیش ازین از سوی مجلس نمایندگان نیز، مُهر تأیید خورده‌است .